

SLOVENSKI NAROD.

Štampa vsak dan zvečer, izmislj nedelje in praznike, ter velja po pošti prejeman na avstro-ogrske dežele na vsa leta 25 K, na pol leta 12 K, na četrt leta 6 K 50 h, na en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom na vsa leta 24 K, na pol leta 12 K, na četrt leta 6 K, na en mesec 2 K. Kdor hoče sam poslati, plača na vsa leta 22 K, na pol leta 11 K, na četrt leta 5 K 50 h, na en mesec 1 K 30 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poštnina. — Za naročbe brez istodobne vplačila naročnine se ne obračuna. — Za ostanila se plačuje od potrošene pošte enkrat, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat. — Dopolni se imajo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Kranjskih ulicah št. 5, in sicer uredništvo v I. nadstropju, upravnništvo pa v pritličju. — Upravnništvo naj se blagovolje pošilja naročnine, reklamacije, ostanila, t. j. administrativne stvari.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Kdo je dosleden?

I.

Predlog narodnonapredne stranke zastran splošne enake volilne pravice je klerikalnem zmešal štrene. Zdaj ne bodo več mogli varati in javnost slepariti, zdaj se pokaže, kdo je resnično demokratičen, in kdo z demokratizmom samo slepomiši.

„Slovenec“ je tako poparjen, da ne ve, kam bi se del. Ni si znal drugače pomagati, kakor da skuša s farovskiimi dovtipi osmešiti našo izjavo, da je bila narodnonapredna stranka in še principijalno za splošno in enako volilno pravico. Ti dovtipi pa se skisajo, kakor hitro kdo pregleda zgodovino boja za splošno in enako volilno pravico in se prepriča, kako je v tem boju delovala narodnonapredna in kako klerikalna stranka.

Že na prvem shodu zaupnih mož, na katerem je bil položen temelj narodnonapredni stranki, je bilo programatično in načelno določeno, da stoji narodnonapredna stranka na stališču splošne in enake volilne pravice, dočim se prvi katoliški shod ni izrekel za to načelo, marveč se je postavil na skozinkoz protidemokratično stališče.

Prvi shod zaupnih mož je bil takorekoč na predvečer splošnih deželno-zbornih volitev. Klerikalci so takrat odklonili vsako sporazumljenje glede teh volitev in posebno so poudarjali, da jim je nemogoče paktirati s stranko, ki stoji na stališču splošne in enake volilne pravice. Tudi dr. Šusteršič, ki se gre zdaj velikega demokrata, in ki je pri tistih volitvah propadel, je bil takrat med najhujšimi nasprotniki splošne in enake volilne pravice.

Narodnonapredna stranka je ostala dosledna svojemu programu. Ko so Čehi začeli boj proti vladi in stopili na dan splošno in enako volilno pravico, je narodnonapredna stranka zvesto stala na njihovi strani. „Slov. Narod“ je pisal za splošno in enako volilno pravico in narodnonapredni poslanci so se

pri vsaki priliki v tem smislu izjavljali in v tem smislu delali.

Potem je prišel čas, ko grof Taafe ni mogel ne naprej ne nazaj in ko je poskusil z znamenito volilno reformo postaviti parlament na demokratično podlago.

Taafe je predlagal splošno in enako volilno pravico z izjemo, da se ohranijo privilegiji veleposestnikov. To je bil velikanski korak na potu do popolnoma enake pravice a onemogočili so ga reakcionarci vseh vrst, na čelu vseh tistih, ki so Taafovo volilno reformo ubili, pa so klerikalci kranjski klerikalci.

Parlament se je v tistem zgodovinskem trenutku razdelil na dva tabora. Slovenski napredni poslanci so šli v boj za Taafovo volilno reformo, za splošno in enako volilno pravico, klerikalci pa so šli v boj zoper tako demokrat. volilno pravico.

Vodja kranjskih klerikalcev je bil takratni poslanec gorenjskih kmetijskih občin grof Hohenwart in v njegovem klubu so bili takrat združeni liberalci in klerikalni poslanci. Hohenwart je nastopil proti Taafovi, poslanec gorenjskih kmetijskih občin je Taafovo politično ubil in s pomočjo kranjskih klerikalcev pokopal Taafovo volilno reformo. Kranjskim klerikalcem gre v prvi vrsti zaslug, da so preprečili znamenito volilno reformo: Kranjski klerikalci so v prvi vrsti krivi, da se mora še danes voditi boj za splošno in enako volilno reformo.

Narodnonapredni poslanci so takrat šli do skrajnosti v boju za splošno in enako volilno pravico in liberalni občinski svet ljubljanski je bil prvi v celi Avstriji, ki je v navdušenjem pozdravil Taafovo načrt. Pravkar so bili klerikalci zoper splošno in enako volilno pravico, ker so ustanovili koalicio z nemškimi strankami v svrhu, da preprečijo volilno

reformo, zato je dr. Ferjančič takrat razbil Hohenwartov klub in ustanovil poseben klub, ki je bil v odločni opoziciji proti vladi in proti strankam, ki niso hotele volilne reforme v smislu splošne in enake volilne pravice.

Kmalu potem je umrl kanonik Klan in na njegovo mesto so klerikalci kandidirali dr. Šusteršiča proti njemu pa je na svojo roko kandidiral dr. Gregorič. Na dan volitve je bil pri Frincu v salonu shod volilcev. Tam je dr. Gregorič govoril za splošno in enako volilno pravico, dr. Šusteršič pa je strastno in brezobzirno grmel zoper splošno in enako volilno pravico in prisegal, da ne bo nikdar za to, da bi hlapec imel tiste pravice, kakor gospodar.

Deželni zbori.

Gradec, 29. oktobra. V včerajšnji seji štajerskega deželnega zbora je utemeljeval posl. dr. Jurtela predlog glede podpore za rogaški in šmarški okraj. Predlog se je izročil finančnemu odseku. Nemški poslanci so predlagali, naj se izda disciplinarni zakon tudi za obrtno nadaljevalne šole.

Zader, 29. oktobra. V dalmatinskem deželnem zboru je vladni zastopnik odgovarjal na interpelacijo poslanca Biankinija zaradi punta na avstrijski križarski »Panther« ter povedal, da je to izmišljeno vest razširilo italijansko časopisje na podlagi pisma, ki ga je pisal strojnik Gerić pred samomorom.

Novi program Fejervaryjevega ministrstva.

Budapešta, 29. oktobra. Sinoči je sprejel baron Fejervary odlično deputacijo budapeštanskih volilcev, ki so mu prišli ponuditi mandat. Fejervary je pri tej priliki razvil svoj novi program. Povedal je, da razpusti državni zbor ter razpiše nove volitve, ako bi

koalicio brez preskuševanja zavrgla novi program. Na prvem mestu v programu je splošna, tajna, direktna volilna pravica po občinah. Pri tem je skrbjeno za državne in narodne koristi. Tozadevni zakonski načrt predloži že izgotovljen takoj v prvi seji državnega zbora. — Glede vojaškega vprašanja je povedal, da se je že začelo s transferiranjem ogrskih častnikov nazaj k domačim polkom. Teoretična vojaška izobrazba je že zaukazana pri vseh polkih v madjarskem jeziku tudi za vojake, ki niso madjarske narodnosti. Za rešitev vprašanja o emblemi se sestanejo kmalu posebne komisije. Vlada je za dveletno vojaško službo. — Carinska zveza s Avstrijo se obdrži vsaj še do poteka trgovinskih pogodb, t. j. do leta 1907, do tedaj pa se je treba pripraviti na gospodarsko samostojnost. Vlada podpira zdravstvo ter uvede zavarovanje delavcev za starost in onemoglost, kakor tudi za slučaj nezgod. Nadalje hoče vlada uresničiti načrt splošnega in brezplačnega ljudskošolskega pouka, zvišati plače državnim, komunalnim in versko-občinskim učiteljem ter uvesti splošno državno učiteljsko usposobljenost. Z razširjenjem ljudske pravice se podpirajo tudi komunalni uradniki ter se uvede službena pragmatika v varstvo politične neodvisnosti uradnikov. Tudi namerava vlada ustanoviti kreditni zavod, ki bo konvertiral dolgovne državne, mestnih in železniških uradnikov. Z regulacijo plač državnim uradnikom se bo nadaljevalo ter se zboljšalo tudi plače občinskim in okrožnim notarjem. Deputacija je novi program sprejela z navdušenim pritjevanjem.

Bolgarsko sobranje.

Sofija, 29. oktobra. Sobranje je bilo včeraj v navzočnosti kneza

otvorjeno s prestolnim govorom. Prestolni govor poudarja, da je razmerje z vsemi veleislami in sosednjimi državami dobro. Posebno veselje se izraža, da je osvoboditeljica Rusija sklenila mir.

Sultanova upornost.

Sofija, 29. oktobra. Brodovje interesovanih velesil brezdvomno prisili sultana, da odneha glede finančne kontrole v Macedoniji. Ako pa bi se sultan še nadalje upiral, uvedejo se še mnogo ostreje represalije. Vojne ladje pa ne pridejo v nobeno pristanišče evropske Turčije, da bi demonstracija ne povečala aspiracij balkanskih narodov.

Carigrad, 29. oktobra. Turška vlada je naročila vrhovnemu nadzorniku Macedonije, Hilmi paši naj stori vse, da se evropski delegati ne polaste finančne kontrole.

Avstrijsko-ruski dogovor za slučaj revolucije na Ruskem?

Berolin, 29. oktobra. »Dziennik poznanski« poroča iz baje zanesljivega vira, da se je 1. februarja letos sklenil med Rusijo, Avstrijo in Nemčijo vojni dogovor, da pošljeta te dve državi po dve diviziji v slučaju revolucije na Ruskem.

Rusija pred revolucijo.

Železničarski štrajk se širi po celi državi.

Tudi uslužbeni transbajkalske, finske in srednje azijske železnice so ustavili delo. Ves železniški, brzojavni in telefonski promet s inozemstvom je pretrgan. Revolucionarno gibanje se je razširilo tudi v Sibiriji. Uporni delavci so sklenili, da se oborožijo ter proglasijo Rusijo za demokratiško republiko.

Položaj v Petrogradu.

Vse banke in trgovine so zaprte. Cene živih stroškov naraščajo. Podraženje že znaša 80%. Včeraj se je več sto državnih uradnikov v finančnem mi-

LISTEK.

Slovensko-nemška meja na Štajerskem.

Kulturno zgodovinski in narodopisni doneski. Nabral A. B.

III. Sv. Primož, Sv. Jernej, Pernica.

Izstopivši na Muti sem se takoj prepričal, da sem prišel med prostodušno in lahkoverno hribovsko prebivalstvo. V gostilni me je neki gorski kmetič nekaj časa zvedljivo opazoval od sosednje mize, potem pa se mi pognil približal, nagovorivši me „Herr Bezirksarzt.“ Dasi sem mu takoj slovensko pojasnil, da nisem živinozdravnik, temuč tujec, pomežiknil je samo hudomušno dobri možiček, češ, saj te poznam. Potem pa mi je začel razlagati, kako mu kobila kašlja in v kolenu ji nekaj hrešči. Nisem se ga mogel drugače odkrižati, kakor da sem mu obljubil, da pridem pri priliki nadušljivo kljuse pogledat.

Nato sem lezel v hudi hrib do podražnice Sv. Primoža (806 m),

kjer je tudi sedež zadnje slovenske občine na severu proti Golovškemu pogorju. V to občino spada tudi župnija Sv. Jernej. Občina je zelo razsežna ter sega od Drave do Krumbacha oziroma Bistrice. Gostilna pri Sv. Primožu je zakajena nizka čumnata, v kateri je nemška gostilničarka kuhala na odprtem ognjušči kosilo za ljudi in svinje. V čumnati sem že našel neko premožno kmetico iz sosednje župnije Sv. Lovrenca z dojenčkom, ki se je na vse pretege jokala. Prinesla ga je „zaobljubit“ sv. Primožu, ki je baje „dober“ za — gliste. Začel sem mater izpraševati in ko sem spoznal, da ima otrok črevesni katar, nasvetoval sem ji nedolžno domače zdravlilo. Takoj je krčmarica kmetici prišepnila: „Der Herr ist Arzt, er war ja schon öfters bei uns.“ Dasi se je ženica vede ali ne vede debelo zlagala, bilo mi je mučno ter sem brž odrinil misleč si: Ako se bo to tako stopnjevalo, pridem na visoko Golico najmanj kot sanitetni svetnik.

Od cerkve Sv. Primoža se že vidi stolp v visokem smrečju skrite župne cerkve Sv. Jerneja (1044 m), kjer pase planinske ovce in kozle ljubljanski „Sibirjan“ gosp. Rudolf Raktelj, vnet rodoljub, kateremu se imamo zahvaliti, da so občina, cerkev in šola še slovenske.

Župnija Sv. Jerneja nad Muto na vadno nazivana le v Radvanju*) je takozvana jožefinska ter je bila ustanovljena leta 1788. Cerkev se omenja v listinah marenberških nun že leta 1382. Župnišče je bilo zgrajeno leta 1791. Župnija je bila do delitve lavantinske škofije (1859) sekovska, kaker sploh vsa marenberška dekanija. Otel jo je narodne smrti škof Slomšek, žal, da je prišla v lavantinsko škofijo že zelo ponemčena, kateri sledovi se menda ne bodo nikoli izbrisali. Vendar se Slovenci toliko zavedajo, da se ne bodo dali več ponemčiti, ako gmotno ne propadejo ter jim „Südmark“ ne pokupi posestev. To se namreč že sedaj čisto dogaja. Tudi s primozitvami se mnogo posestev ponemčenja. Tako sta edina dva kmeta na vrhu pri cerkvi nemška. Eden teh se je priselil s „Südmarkinim“ denarjem

* Prav bi se menda moralo imenovati v Radolni. Odkod so Nemci dobili svojo spako Rothwein, mi ni prav jasno. Saj tu ne raste ne rdeče ne belo vino, ako izvasmamo — borovničevca.

drugi pa ima za ženo trdo Nemko, da so mu otroci že trdi Nemci. Vkljub vsemu temu pa število Slovencev napreduje. Dočim je bilo pri ljudskem štetju leta 1880. še 170 Nemcev in 191 Slovencev, so našli leta 1900 že 335 Slovencev, in le 138 Nemcev. Slovenci so potemtakem napredovali za 144, Nemci pa nazadovali za 32 duš. Cela občina Sv. Primož je štela leta 1880 650 Slovencev in 333 Nemcev, leta 1900 pa 721 Slovencev in 236 Nemcev. Slovenci so napredovali za 97, Nemci pa nazadovali za 71 duš. Zasluga za tako lepi napredek gre, kakor že rečeno, sedanjemu župniku in zelo zavednemu županu Tomu Helblu pri Sv. Primožu. Mož je že nad 10 let župan ter je naroden na slovenske časopise, ki jih izposreduje tudi sosedom. Sploh odločujejo pri volitvah v prid in čast slovenski stvari trdni in zavedni posestniki pod Sv. Primožem proti Dravi, kakor Sušek, Kresnik, Paradižnik, Robnik, Ričnik i. dr.

Šola je enorazredna ter je pouk nemški, le v prvem šolskem letu se poučuje s pomočjo slovenščine. Učitelji so bili dosedaj še vedno Slovenci. Prvi učitelj je bil že imenovan župnik Rak-

telj. A tu gorje Slovincem, ako se za pogosto menjajočo učiteljsko službo ne oglasi Slovenec. V 20 do 30 izginejo Slovenci. Zato pa veljaj posebno za to šolo migljaj družbi sv. Cirila in Metoda. Da je dobila sploh nemščina toliko oblast v šoli, zakrivil je nekdanji župnik Jurij Galun, ki je sprejel od nekkega šulferajna beraških 200 gld. za neko izpopolnitev, oziroma popravilo lesenega šolskega poslopja. Za to judževo ceno je dobila nemščina prvenstvo v šoli. Umevno je, da se je občina zoper oktroirani ji nemški pouk pritožila do upravnega sodišča, toda vse zaman. Bati se je, da pri vsakojakem razširjenju te šole zopet prebiti nemški šulferajn našo šolsko družbo ter slovenščino sploh izpodrine. Zato: čujmo in pazimo!

Cerkev je še povsem slovenska z vsemi pridigami, le evangelj se prebere tudi nemško. Vprašal sem župnika, ali Nemci zapuste med pridigo cerkev. „Nikakor ne,“ je bil odgovor. „Privadili so se že ter med pridigo sladko zaspe v klopek.“ Svoječasno je bila vsak mesec ena nemška pridiga.

(Dolje prih.)

nistrstvu in v ministertvu notranjih zadev pridružilo štrajku. Na velikem shodu v vasuškišču se je sprejela resolucija, da je treba vlado vreči v revolucijo armade ter proglasiti republiko. Neki odličen državnik je izjavil, da se je bolj bati napada množice na vojaštvo, kakor vojaštva na množico. Revolucionarji so bogato preskrbljeni s orožjem in bombami. Govori se, da je general Trepov na poziv grofa Viteja demisijoniral ter je car demisijo sprejel. Uradniki ministrstev so sbežali, ker se boje dinamičnih atentatov na ministrsko palačo.

Položaj v Moskvi.

Vse politične stranke so sklenile, da se združijo, si izvolijo svojo vlado ter nastopajo samostojno. Električna podjetja mirujejo. Vse monopolne žganiarne so zaprte. Revolucionarji so si izvolili odbor, ki prava prav vlada v mestu. Mestne oblasti so naprosile Viteja, naj s temeljitimi reformami naredi zopet red.

Revolucija v provincijalnih mestih.

Vsa večja provincijalna mesta so v rokah revolucionarjev. V Harkovu in Saratovu vladata posebni revolucionarji. Iz dala se je parola, da drugače ni rešitve, kakor da se car odpove prestolu. V Harkovu se je vojaštvo pridružilo revoluciji. V Revalu je anarhija. Revolucionarji so uničili elektriko in plinarno ter so po temnih ulicah pravcate bitke. Mestno gledališče je zgorelo. — V Varšavi morajo biti kavarne že ob 5. popoldne zaprte. Nad mestom je proglašeno malo vojno stanje. — V Kijevu so pri kolodvoru nastavljeni nabiti topovi proti mestu. — V Harkovu so revolucionarji ujeli vrhovnega gubernatorja ter ga hočejo obsoditi na smrt. Nad mestom in okrožjem se je proglašilo vojno stanje. — V Odesi štrajkajo vsi učenci in učenke srednjih šol ter hodijo v velikih procesijah po mestu s klici: »Proč z absolutizmom! Žvela revolucija!« Med Petrogradom in Moskvo je pretrgan brzojavni promet.

Konstitucija se dovoli.

Včeraj je bil Vite več ur pri carju. Njegov program s konstitucijo je baje car sprejel. Vite je dobil diktatorično oblast.

Ministrska kriza na Španskem.

Madrid, 29. avgusta. Ministrski predsednik Montero Rios je podal demisijo celokupnega ministertva. Ministrski predsednik je izjavil, da je to storil, ker želi, da bi bile vse frakcije liberalne stranke zastopane v ministertvu. Tudi madridski gubernator je odstopil.

Dopisi.

Iz Girkovcev na Dravskem polju. Lep mir je vladal dozdaj v naši občini. Duhovnikom pa to seveda ni po volji. Oni morajo sejati prepir, morajo delati zdražbe. Povod za to je dala naša mu župnika bližajoča se volitev novega občinskega odbora. Sam pa si župnik ne upa odbitno nastopati, ampak skriva se za za hrbtom iz R-čice predobro znane kaplana Melhijora Zorka. Ta njegov verni sluga se trudi in peha okoli volilcev in jih skuša zvesti na svoje lhanice. A Melhijor, pusti raje vse, ne trudi se, saj ti nič ne bo pomagalo. Da bi vsaj odkrito povedal, zakaj mu dosedanjí občinski odbor ni po volji. A tega on ne stori. Toda poznamo dobro skrivne misli župnika in njegovega oprode kaplana. Sedanjí g. župan je odločen naprednjak, ki se ne ustraši vsake šrne suknje, ki si upa svoje mnenje tudi v obraz povedati. Spoštujejo ga zavoljo tega občani, ker si ne da komandirati iz farovža. Stori pa je to hudo pregreho, da je kot župan, svet si svoje pravilne stvari, tožil župnika zavoljo popravila neke ceste in mostov, katero pravdo je župnik tudi zgubil. Kaplanu pa se je menda zato sameril, ker mu je prepovedal loviti po njegovem (županovem) lovišču. Kako si torej pomagati? Naj-

lažje na ta način: Drug župan se mora izvoliti, ki bo poslušen blapec, ki bo delal samo tako, kakor se mu bo iz farovža komandiralo. Bi že bilo, gospoda, a napravila sta račun brez krčmarja! Melhijor, brigaj se raje za bralno društvo! Hic Rhodus hic salta! Predsednik si, torej tu se trudi, da ne bo društvo, ki se je s težavami ustanovilo, spalo celo leto! Ali še bralno društvo sploh obstoji? Saj ni čuti o njem ne duha ne sluha! S Pragerskega preti nemčuraka nevarnost! Tu poskušaj svoje moči! Namesto da bi si simpatije ljudstva, katere je naš farovž s svojim ošabnim nastopanjem o priliki gradbe nove cerkve izgubil, skušal zopet pridobiti, odganja si še bolj ljudstvo! Le delajta tako naprej, a ne budita se potem, da sta pri ljudstvu tako malo priljubljena, da je ptujski »Stajer« pri nas tako razširjen! Sicer pa dne 2. listopada (vključno proučeni na glavarstvo) se vidimo pri Filipih! A to bo poraz in blamaža za vaju, ah! A zdaj oglašaj se jih sto: Melhijor gospodari na bo!

Resnicoljub.

Iz Kostela pri Kolpi. Zmerraj se čuje, da se naši poslanci toliko bore za svoj narod in za slovenski jezik, a od vsega tega nimamo mi v Kostelu skoro nič. Ko se ena stvar pretirava, se druga zanemara, tako da še Slovenci v kočevskem okraju ne dobijo pisanja v slovenskem jeziku od a. kr. glavarstva in sodnije tamveč v nemškem jeziku. Če je treba davek pobirati, so precej voljni slovenski pisati, a kadar se gre za drugo stvar, ne znajo slovenski. Pa takove ljudi nam pošilja a. kr. dež. vlada v Kočevje? Kaj pa bomo z njimi? Pogovoriti se ne znamo, eden drugega gledamo pa s ramami migamo. Jas ne razumem njega on pa mene ne. Pa tudi ne vpraša, če ga kdo razume, ampak dela po svoji glavi, kakor se mu poljubi. Ako hoče stranka kaj povedati gospodu sodniku, mora ta vprašati pisarja, kaj stranka želi. Če ne razume sodnik slovenski, kateri ima s Slovenci posla, naj gre v središče Germanijo med svoje ljudi, kaj bodo tukaj naš kruh jedel zastoni. Če pa hoče pri nas ostati, zahtevamo, da se tudi z nami osebno slovenski govori, ter da se nam dopisi in pozivi v slovenskem jeziku pošiljajo, ker nam je naš jezik z zakonom zajejmenjen. Če pa kdo zakon gazi, naj se ga vtake v luknjo. Nadalje se k sodniji pozivljejo vse stranke iz bližnjih in daljnjih krajev obenem in istem času. Zakaj se ne pokovejo različne stranke ob različnem času, da ne rabijo čakati na milost in nemilost gospode cel dopoldan, da jih potem za par minut gledajo. Sam nered! Vse drugo je, samo ne kar je treba. Ne vemo, da se je to moglo toliko časa podnositi. Zdaj je tega že zadosti! Slavnica a. kr. deželna vlada naj se pobrine, da odpravi tako komedno gospodo proč ter postavi na njih mesto zaslužneje in sposobnejše ljudi. Slovenci iz Kostela.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 30. oktobra.

— Osebnosti. Poljedelski minister grof Buquoy pride začetkom novembra na povratku iz Dalmacije za nekaj dni v Ljubljano. — Pravi učitelj na gimnaziji v Kranju, g. Makso Pirnat, je dobil naslov profesorja. — Okrajni višji komisar, vodja okrajnega glavarstva v Pestojni g. Štefan Lapajne je imenovan okrajnim glavarjem na Kranjskem.

— Klerikalci in deželni zbor. Taktika klerikalcev za to zasedanje deželnega zbora je — to se sedaj vidi v vsej nagoti — obrežuspešiti zasedanje brez hrupne in vidne obstrukcije. Samo ne vemo, ali so to taktiko ukrenili že pred začetkom zborovanja, ali jim je šele predlog narodno-napredne stranke za splošno volilno pravico štrečno zmešal in jih na to taktiko napeljal. Komur je bila ta taktika še nejasna ob zaključku prve seje, jasna mu mora biti sedaj, ko je deželni glavar sklical drugo sejo na 3. novembra. Čudno je bilo, da je deželni glavar zaključil prvo sejo, ki se je pričela šele proti 12 uri, ko so se rešile komaj otviritvene formalnosti in ne da bi bil naznanil prihodnjo sejo. Konec seji je bil kmalo po eni uri, ko je ravno vse pričakovalo, da sliči utemeljevanje predlogov za splošno volilno pravico. Še bolj čudno se je slišal glavarjev razlog, da sta si predloga radi volilne pravice v mnogih oziirih ališna in da hče dati predlagateljem priliko, da se sedinijo o skupnem postopaju. Te prilike ni prav nič treba in je

sedinjenje za kako drugačno postopanje, kakor ga predpisuje poslovni red, naravnost izključeno. Če pa je bil deželni glavar v istini tega mnenja in mu ni bila to samo pretveza, zakaj ni precej napovedal druge seje na drugi dan, — popoldan in večer bi bila vendar zadostovala za razgovor med strankama, — ali vsaj na tretji dan. Pomisliti je, da je itak odkazano deželnemu zboru obzorovati samo dobre tri tedne. Temu nasproti si je pridržal glavar naznaniti prihodnjo sejo pismeno in je isto razpisal po preteku treh dni na 3. novembra. Kako more deželni glavar pod obstoječimi razmerami to opraviti? Deset dni brez vsakega stvarnega dela in uspeha, uspeh ima pa deželna blagajna, kateri boše izplačati za teh 10 dni dijet okoli 7000 K, kakor je nekdo izračunal. Za ogromno delo, ki čaka deželnega zbora, ni izvoljen noben osek, rasen ustavni, ki se mu pa tudi ni dala prilika, da bi se bil konstituiral in ki mora čakati, da se mu odkážejo volilni predlogi. Iz vsega je razvidno, da se hoče s velikimi presledki med tremi, štiri sejami itak kratki čas do zasedanja državnega zbora ubiti, da se obstinatni manjšini obstruiranje kar najbolj olajša. Razvidno je tudi, da deželni glavar s dr. Šusteršičem in obstrukcijo igra pod enim klobukom. Živimo v dobi obstrukcij v javnih zastopih, toda to, da je predsednik zastopa orodje obstrukcije in jo podpira, to je moral pokasati šele deželni zbor kranjski. To so nasledki, če se predsednik vzame iz manjšine. Upamo, da boše večina deželnega zbora ali vsaj narodno-napredna stranka, kateri je vsena tem ležeče, da se kratka sesija izpolni s plodovitim delom, to postopanje razkrinkala in 3. novembra zahtevala v tem oziru pojasnila. Nato pojasnilo sme radovedni.

— „Slovenec“ in knežško tolovajstvo. O knežški aferi je poročal poleg našega lista tudi pobožni »Slovenec«. Imel je precej nevhvaležno stališče. Zagovarjati bi imel klerikalni napad na liberalno hišo, napad, ki ga je množica prišlikala kot grozoto in ki je vzbujal smrten strah med napadenimi. Rasten tega je pa bil »Slovenec« poročevalec še toliko revež, da ni znal izrabit, kar bi se dalo izrabit, zato je bilo »Slovenec« poročilo o tej zadevi tako klavarno, da bi se človek kmalu sjejal. Naenkrat je pa »Slovenec« smanjkalo sape. V petek je manjkalo poročila o izpovedbi ene najbolj obremenjenih priš, o Janezu Šarlju (Markovu), v soboto pa »Slovenec« niti besedice ni znil o razpravi. Upali smo, da bo svet zvedel vsaj imenitna govora dr. Šusteršiča in dr. Schweitzerja, a zadnje popoldne zaslišanja priš je napravilo na »Slovenca« tako težak vtisk, da mu je zmanjkalo vseh besedi. In sodba, obsodba! Dr. Šusteršič je sicer kvasil, da je razprava pokazala povsem drugo lice celi stvari, nego ga je nudila preiskava, mi pa smo se prepričali, da je ravno razprava pokazala klerikalce v tako svetli luči, da je morala biti sodba še enkrat ostrejša, kakor bi bila, če bi se bilo dognalo le to, kar je prinesla na dan preiskava.

— Pokojnemu deželnemu poslancu Primožu Pakižu je poslal narodno napredni klub deželnih poslancev na krato lep vanez z napisom: »Tovarišu - poslancu, narodno napredni klub.«

— Dopolnilni volitev za žičkarjev mandat v državni zbor se baje ne razpiše, temuč se počaka, da poteče funkcijska doba sedanjemu parlamentu. Baje so za to prosili slovenski klerikalni poslanci vlado, ker se boje, da bi jih ravno ta volitev spravila v veliko zadrego.

— Od deželnega šolskega sveta. C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je imenoval učitelja g. A. Mahkota v Čerkijah za nadučitelja na razširjeni dvorazredni šoli na Voklem; učiteljica gospa Stanislava Mahkota je predstavljena iz Zaliloga na Voklo in učitelj g. A.

Kos iz Voklega v Zalilog. — C. kr. okr. šolski svet v Radovljici je nadučitelju gosp. J. Medišu na ljudski šoli na Jesenicah dovolil vsled bolezni šestmesečni dopust in nastavil za ta čas kot suplenta na tej šoli absolvirano učiteljsko kandidatino gđ. Ivano Orel.

— Od kuratorija mestne slov. višje deklitiške šole. C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je na temelju § 14. pravil mestne slovenske cesar Frane Jožefove deklitiške šole v Ljubljani imenoval g. ravnatelja a. kr. učiteljšča v Ljubljani, Antona Crnivec, zopet zastopnikom učiteljske uprave v kuratoriju imenovane šole za dobo treh let.

— Spremembe v politični službi. C. kr. deželne vlade koncipist, Pavel Svetek, pri a. kr. okr. glavarstvu v Krškem, je bil ces. kr. okrajnemu glavarstvu v Litiji in a. kr. deželne vlade koncipist K. pleš. Slosser, pri a. kr. okrajnem glavarstvu v Ljubljani, je bil okrajnemu glavarstvu v Krškem v službovanje pridružen.

— Kmetijsko društvo v Dol. Dobravi je napravilo žalosten konec po vzoru drugih klerikalnih podjetij s tem, da je občni zbor sklenil razdržbo zadrage. Vedno ista pesem, kjer se kaže blagodejni katoliški blagoslov! Kmetje se bodo spametovali še le zdaj, ko bodo plačevali, da bodo črni!

— Učiteljska vest. Izpravana učiteljska kandidatinja gđ. Justina Modic je nameščena kot provizorična učiteljica na ljudski šoli v Vipavi.

— Slovensko gledališče. Iz gledališke pisarne se nam piše: V sredo, Vseh svetnikov dan, vprizori se »Mlinar in njegova hči«. Ker iz tehničnih ozirov ni moge, da bi bila ta predstava izvornaboma in bi se vsled tega moral uvesti za lože kakor tudi za abonirane sedeže različen turnus, vršila se bo predstava v abonma. Prosimo pa prav vljudno, naj bi ložni posestniki kakor tudi abonenti sedežev, ki na ta večer ne reflektirajo na svoje lože, oziroma svoje sedeže, jih zglasili v Čerškovi trafiki.

— Slovensko gledališče. Včeraj ste bili dve predstavi; popoldne se je ponavljala opera »Car in tesar«, zvečer pa A. Ohornov igra »Bratje sv. Bernarda«. — Nedeljske popoldanske predstave imajo namen, da se tudi najširšim slojem našega ljudstva omogoči posest gledališča in tako doseže, da se sžudi tudi v širokih narodnih masah zanimanje za dramatično umetnost. To se pa da doseči samo, ako so predstave dobre in v umetniškem oziru kolikor mogoče dovršene. Na to pa je treba tembolj paziti, ker imajo te predstave obenem tudi eminentno vgojevalen namen. Včerajšnja predstava opera »Car in tesar« pa je bila taka, da ni niti najmanj odgovarjala tem zahtevam. Kar se režeje tiše, je bila opera dobra, v glasbenem oziru je pa bila, ne moremo drugače, kakor da to povemo, — pod vsako kritiko. Posamni solisti so se bolj brigali za igralske lože, nego za občinstvo, zbori pa niso bili prav nič kos svoji nalogi, mestoma so skoro popolnoma utihnili, ali pa zavrhili piego s hreščočim diskordom... Zdi se nam, kakor da bi bilo gledališko osebje prepričano, da je za popoldansko občinstvo vse dobro in da se za te predstave ni treba niti najmanj potruditi. To mora postati drugače! Baš popoldanske predstave bi morale biti v vsakem oziru čim najskrbnejše prirejene, ker drugače je bolje, ako jih sploh ni! Mislimo, da bodo te naše iz najboljega namena izvirajoče besede pomagale, da se bude poskrbelo, da bodo tudi nedeljske popoldanske predstave take, da jih ne bo potrebovalo grajati! — V vlogi vdove Brownove je včeraj mesto obolele gđ. Stolzove nastopila gđ. Kočvarjeva. — Zvečer so se vdružili na slovenskem odru vprisrili »Bratje sv. Bernarda«. Gledališče je bilo polno. Igra je dosegla, kakor prvič, tudi to pot popoln uspeh, zlasti posamni značilnejši prizori so izvali vihar aplavza. Svoji sadnji oceni drame in igrancev nimamo ničesar dodati, pripomnimo samo, da je bila prva predstava boljša kakor včerajšnja; naravnost pa moramo grajati, da nekaterniki še včeraj niso znali svojih vlog, kar je mestoma napravilo silne mučen vtisk.

x + — lj.

— Prečernovo slavnost so obhajali preteklo soboto ob petih popoldne na višji realni idrijski. Di-

jakom se je pojasnil v veliki dvorani tolovajnice pomen Prečerna za razvitek slovenskega naroda. Govoril je učitelj pripravnega razreda E. Gangl. Sledila je deklamacija Prečernovih pesmi. Med govornom in deklamacijo so se kazale skioptičke slike »Prosvete«. Ostale pevke točke so morale, žal, izostati, ker je delala proti koncu slavnosti preglavica elektriška razsvetljava. Ob tej priliki so se razdelile vsem realcem in učencem pripravnega razreda knjižice »Slava Prečernu!«

— Sliko Prečernovega spomenika je priobčil tudi »Odesski Listok« v svoji številki v sredo dne 25. t. m.

— Knjižice »Slava Prečernu!« so nadalje naročili: Šolsko vodstvo v Zetalah pri Rogatcu 5 iztisov, šolsko vodstvo pri Sv. Jurju ob Taboru na Štajerskem pa 8 vezanih izvodov. — Dne 3. decembra bo 105. obletnica Prečernovega rojstva. Na ljubljanskih šolah se priredi ta dan mladini slavnost v spomin pesniku Prečernu, na kateri se bo med mladino razdelila knjižica »Slava Prečernu!« in slike s pesniškovo podobo. Umetno bi bilo, da bi tudi druge slovenske šole širom domovine priredile tega dne male slavnosti in pri tej priliki obdarile mladino s knjižicami. Mnogo slovenskih šol se je že prestrbalo s primernim številom knjižic »Slava Prečernu!«, vendar jih je pa še vedno veliko število, ki v tem oziru še niso ničesar storile. Nadejamo se pa, da bodo tudi te še zadostile svoji narodni dolžnosti, to tem bolj, ker je še vedno v zalogi okoli poldrugi tisoč teh knjižic.

— Vsa v slovenski sokolski zvezi stojiča društva opozarjamo, da v zmislu čl. 5. pravil vpošlejo predsedstvu čim prej po dva iztisa svojih pravil.

Predsedstvo.

— Akademija. S predavanjem dr. Ivana Prijatelja o »drami Prečernovega duševnega življenja« započeto sezono predavanj v Ljubljani nadaljuje akademija prihodnjo nedeljo, 5. t. m., zvečer ob polu 8. uri. Predava g. ing. Turk »Pogled v skrivnosti kemije«. Zanimivost predavanja bodo povišali mnogi eksperimenti, s katerimi razpolaga predavatelj kakor priznani večak v svoji stroki.

— Predavanje. V trgovskem društvu »Merkur« je v soboto zvečer predaval g. dr. Konrad Vodušek »O pravnih razmerah med principali in nastavljenici«. G. predavatelj je imel kakor vedno obilo in kar je največ vredno, zelo pazljivo poslušalce. Velika Merkurjeva dvorana je bila do zadnjega stola zasedena. Ko je g. dr. Windischer kot načelnik učnega odseka pozdravil navzoče, poudarjajoč svoje veselje nad tolikim obiskom, je h koncu rekel, da je še v tisku deželni zakon, s katerim se uvede v Ljubljani popolni nedeljski počitek tudi za špecerij-ske trgovine. Viharno odobravanje navzočih trgovskih uslužbencev je dovolj jasno pokazalo veselje, da se je vlada tako hitro odločila, izdati v zmislu državnega zakona te določbe, za kar si je društvo »Merkur« izteklo največ zasluga. G. dr. Vodušek je prišelkom omenil, da si šteje v čast, predavati članom društva »Merkur«, ker je tudi sam član tega društva. Nato je v poldrugo uro trajajočem govoru razložil določila trgovskega zakona in obrtnega reda, na katere je vezano razmerje med principalom in nastavljenjem. Pojasnil je natanko vse točke, ki so navadno vzrok pravnim sporom med principalom in nastavljenjem to pa slasti pri nastopu službe, med službo in ob odgovodi službe. Zlasti pri zadnji točki se je izprevidelo, s kakim zanimanjem sledijo poslušalci predavanju. V Ljubljani se je namreč vko-renil običaj, da se sme službo odpovedati, kadar kdo hoše in le-to po preteku šestih tednov zapustiti. To je veljalo kakor pribito, zato so se poslušalci natančno informirali pri g. predavatelju, kaj je prava prav veljavna. V prvi vrsti je odločilna glede odpovedi pogodba, ki je sklene nastavljenec s principalom. Ako se glede odpovedi ničesar ne dogovorita, velja le trgovski zakon, ki določuje, da se sme službo le ob koncu vsakega koledarskega desetletja zapustiti, to je 31. marca, 30. junija, 30. septembra in 31. decembra, kajpada s pogojem, da se je šest tednov popraj odpovedalo službeno razmerje. Brez posebne določbe glede odpovedanega roka v pogodbi torej ne velja ljubljanski običaj, da se sme službeno razmerje ob vsakem času s šesttedenskim odpovednim rokom razrešiti. Izjema je kajpada, ako sta principal in nastavljenec s tem zadovoljna. — G. Kesaler je v odborovem imenu prerdno zahvalil predavatelja za lepo predavanje s prošnjo, da bi na ta način še večkrat razveselil in poučil

— **Radni občni zbor „Društvene godbe“**, ki se je vršil v soboto večer v salonu hotela „Ilirija“, je bil precej številno obiskan. Zborovanje je otvoril predsednik g. Pauer s kratkim nagovorom, v katerem je omenjal delovanje odbora v preteklem društvenem letu. Na to je izrekel zahvalo občinskemu svetu za letno podporo 1200 K — in mest. magistratu za prepustitev prostorov in razsvetljave v šolske namene „Društ. godbe“. Dalje se je zahvalil podpornim članom v obč. gg. gostilničarjem in kavarnarjem, ki so z naročili koncertov kazali svojo naklonjenost godbi, in slednjič tukajšnjim dnevnikom ki so drage volje pričevali brezplačno društvene vesti. — Nato je omenjal izstopivšega gospoda Knific, kateremu je za trudoljubnost izrekel zahvalo, in zajedno se spominja umrlih društvenikov: Iv. Škerjanca ki je velil v svoji oporoki godbi 500 K — v društvene namene ter O. Terčarja ki je bil kaj delaven odbornik. Njih spominu zakliče „Slava“, čemur se odzovejo in pridružijo vsi navzoči. — „Nemorem pa kaj, je rekel g. Pauer, da ne bi tu spomnil se tudi „Slovenca“, ki me je zadaje dni napadel v treh noticah, češ, da sem jaz kriv nekatere nedostatk pri godbi in zlasti, da glede plaščev jaz oviram zadevo. Ta napad je bil docela zloben. G. dr. Kokalj pojasni potem zadevo kot eksekutor Škerjančeve oporoke, rekoč, da se besedilo volila glasi „v društvene namene,“ a ne „za plašče“. G. Pauer pravi zatem, da pričakuje, da bo „Slovenec“ mu zdaj dal dolžno zadostnečenje, — in zatem pove, da godba pri znanem sprevodu ni mogla sodelovati, zaradi bolelosti dveh godcev. — Poročila tajnika g. M. Čadeža povzamemo, da je imel odbor v društvenem letu 28 sej in v tem času upeljal službeni red za godce. Godba je napravila pogodbe s tukajšnjim voj. veter. društvom za pogrebe. Godcem se je napravitelo 30 bluz. „Društ. godba“ ima dozdaj 550 rednih in 70 podpornih članov. — Glede naraščaja se ni dalo veliko uspeha doseči, ker je manjkalo učencev. Odbor je storil kar je mogel v prid godbe, a slabo gmotno stanje pri godbi s 24 možmi je tista ovira, ki mora slehernemu odboru vzeti veselje do truda, ko vidi, da se občinstvo ozi. razni faktorji v Ljubljani premalo žrtvujejo za to glasbeno podjetje! — G. V. Trtnik kot društveni blagajnik poroča na to o finančnem stanju društva. Dohodki so znašali 27854 K 26 v, s roški pa 27609 K 38 v. Glavna slovs. hranilnica in posojilnica“ je darovala godbi 50 K — neki neimeno van dobrotnik dal je 20 K —; inventar se je pomnožil. Za te 3 mesece je odbor sklenil zaradi slabih dohodkov godcem plačo znižati, s 1. jan. prih. leta pa se bo zopet polna plača izplačevala. — Ti dve poročili se vzameta odobruje v znanje. — Na to poprime za besedo g. Pahor, ki poudarja, naj bi se pri tej godbi uprlevala bolj kulturna stvar. Preveč tujih komadov se proizvaja! Saj imamo dovolj slovs. skladb, če ne samo slovs. skladb! Kapelnik naj bi poslovs. pesmi komponiral ali pa naročal od drugod slov. skladb. G. Vlah omeni, da se je odbor za slov. komade trudil, a novitete so se vsled zahtev občinstva proizvajale. Sicer pa je godba žela pri vseh nastopih bralo in priznanje. — Nato se je vršila volitev odbora. Izvoljeni so bili gospodje: Dr. Kokalj, odvetnik, predsednik, Vikt. Rohman, trgovec in posestnik, podpredsednikom; M. Čadež, odv. urad., tajnikom, Knific blagajnikom in oddajalcem godbe. Ub. pl. Trtnik, lek. in obč. svet., Valenta, A. Šusteršič, bran. asist., Drahsler, Vlah, kred. b. urad. pa kot odborniki. Izvolitev je bila sprejeta z burinimi „živjo“ kliči. — Na predlog g. Pahorja je izrekel občni zbor odstopišvima odbornikom. zlasti pa trem funkcionarjem zahvalo za trud. Za tem predlaga g. dr. Kokalj, da se izmed članov izvoli odsek (nekak agit. odsek) deseterih gospodov, ki bi s svojimi vplivom pospeševali koristi godbe. Sprejeto. Sprejet je bil predlog g. Pahorja, da se ta odsek razdeli v agitatoričnega in artističnega. Novi predsednik g. dr. Kokalj se zahvaljuje odstopivšemu odboru, načrta na kratko program, po katerem namerava novi odbor delovati v gmotni prid godbe, prosi naklonjenosti članov in častikarstva in obljublja, da bo odbor zastavil vse sile za prosep „Društvene godbe“, ki je Ljubljani nezogibno potrebna, ki pa se je dozdaj od raznih faktorjev pač vse premalo upoštevala, a še veliko manj podpirala! S tem je bil zaključen ta občni zbor.

— **Praznovanje petindvajsetletnice** gosp. Frana Jenka, administrat. Količaja in mešne družbe, vršilo se je dne 28. febr. 1924.

— **Rop.** 20. t. m. je bil delavec Ernst Ottowitz iz St. Vida na Glini na Korčškem na poti proti Škofji Loki od dveh sopotnikov napaden. Napadalec sta mu vzela en goldinar in zbežala proti Tržiču. Roparja sta delavca Ivan Drole iz Vrhpolj in Karel Kragel iz

namo na sedlo. Čudimo se, da čisto
zanimi krogi v Belgradu tega ne uzi-
dijo, zlasti pa ne moremo pojmiti, da
vtrajajo pri svojem reakcionarnem
vseučiliškem statusu visoko nabra-
zani možje-ušenjaki, ki bi morali
biti prožeti s svobodnimi idejami.
Kakšna bo mladina, ako se bo vgo-

Medvode 30. oktobra. V Sori pri Medvodah so danes c. kr. bajonetiv v službi ljubljanskega škofa divjali med poštenim slovenskim ljudstvom in prelivali nedolžno kri. Ta nedolžna kri vpije do neba po maščevanju. Prelivala se je ta kri, ker je škof s pomočjo c. kr. bajonetov izgnal zakonito instaliranega župnika Berteta iz njegove fare. Župnik Berce je duhovnik, ki se ne peča s politiko, ki ne krade škofu na korist zavarovalnih po-

Kiev 30. oktobra. Pri demonstracijah, ki so bile te dni v mestu,

